

ÚVODNÉ SLOVO
MINISTRA ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
MIROSLAVA LAJČÁKA

NA XIX. ROČNÍKU

HODNOTIACEJ KONFERENCIE ZAHRANIČNEJ
A EURÓPSKEJ POLITIKY SR

15. apríl 2019

Bratislava, Kongresová sála MZVEZ SR

Excelencie, dámy a páni, kolegovia, vážení hostia,

teším sa, že Vás môžem privítať na dnešnej Hodnotiacej konferencii zahraničnej a európskej politiky SR.

Už po 19 sezón je táto konferencia tradične jedným z najdôležitejších podujatí na pôde rezortu diplomacie, kedy sa ohliadame späť, zamýšľame a pozeráme dopredu.

A toto je dnes mimoriadne dôležité.

Potrebujeme hovoriť otvorene, realisticky a aj kriticky, keďže zahraničná politika nebola dávno taká turbulentná.

To zrejme cíti väčšina z nás.

Už minulý rok sme na tomto mieste hovorili, že vo svete možno pozorovať množstvo negatívnych až nebezpečných trendov.

Rád by som povedal, že v r. 2018 sa aspoň niektoré z nich podarilo eliminovať.

Rád by som dnes začal výpočtom kladných hodnotení a optimistických scenárov.

No opak je pravdou. Tieto nepriaznivé trendy skôr ešte zosilneli.

Ak sme na 18. ročníku tejto konferencie konštatovali odklon od multilateralizmu a tendencie k uzatváraniu sa – unilateralizmu, dnes musíme doplniť, že múry stále rastú.

Ak sme minulý rok konštatovali devalváciu hodnoty seriózných informácií a pravdy, dnes musíme doplniť, že dezinformácie predstavujú stále väčšiu výzvu pre našu bezpečnosť.

Ak sme minulý rok hovorili o náraste popularity extrémistických politických prúdov naprieč Európou, dnes musíme doplniť, že ich hlas rezonuje čím ďalej viac.

Kým minulý rok sme hovorili, že Brexit a séria vnútorných kríz oslabili pozíciu Európskej únie na globálnej scéne, dnes vidíme, že Brexit prerástol do dokonalého zmätku a diskusie o budúcnosti Európy zatiaľ nepriniesli jednoznačnú odpoveď ako ďalej.

No a čo je absolútne zásadné - kým minulý rok sme hovorili o neistote a nepredvídateľnosti v medzinárodných vzťahoch, dnes vidíme, že svetové usporiadanie zjavne prechádza transformáciou.

To súčasne zvykneme nazývať „povojnové“.

Hoci, nie celkom presne. Lebo aj v povojnovom vývoji možno vidieť dve zásadne odlišné etapy. V roku, keď si pripomíname 30. výročie Nežnej revolúcie, by sme si ten rozdiel mali uvedomovať.

Pred pádom Berlínskeho múru sme tu mali obdobie stretu dvoch sfér vplyvu - bipolaritu.

Po roku 1989 môžeme hovoriť o vytváraní skutočne demokratického, efektívneho multilateralizmu.

V tomto usporiadaní, ako hovoríme „založenom na pravidlách“, sa však objavujú vážne trhliny.

V dôsledku mnohých zahranično-politických turbulencií (migrácia či terorizmus) a tenzií (obchodné vojny) sa tieto trhliny ďalej rozširujú a narúšajú stabilitu systému, ktorý je vystavaný na rešpekte k medzinárodnému právu.

V rámci tohto usporiadania sa tiež začínajú vynárať noví aktéri a mocnosti s rýchlo rastúcim ekonomickým i politickým potenciálom, ktorí súčasný systém pravidiel nevytvárali a dávajú najavo svoj nezáujem hrať podľa týchto pravidiel.

Súčasná transformácia medzinárodného poriadku je tak definovaná jednak rastom nových hráčov na svetovej scéne a obnovením súperenia svetových mocností.

Viacerí hovoria, že smerujeme k akejsi novej multipolarite / multicentrizmu.

A hoci multilateralizmus a multicentrizmus znejú podobne, dramaticky sa líšia.

Multilateralizmus je jedným zo základných pilierov, na ktorých dnes stojí naša zahraničná politika.

Slovensko nie je politická, vojenská ani ekonomická mocnosť. Ale máme obrovskú silu. A tá spočíva v spojenectvách.

Pretože žijeme v globalizovanom svete. Súčasný výzvy – klimatická zmena či kybernetické hrozby – sa nezastavia na pevnej hranici. Nemôžeme na ne efektívne odpovedať sami.

Potrebujeme partnerov. Potrebujeme medzinárodné organizácie. Potrebujeme spolupracovať.

S multicentrizmom/ multipolaritou má Slovensko tiež svoje historické skúsenosti.

Viedeň a Bratislava sú najbližšie hlavné mestá v Európe, pamätáme si však časy keď boli veľmi vzdialené.

Vieme, aké je to žiť v priesečníku geopolitických záujmov a denne na to doplácať.

Vieme, že multipolarita smeruje k vytváraniu sfér vplyvu.

Nemali by sme opäť padnúť do pasce 20. storočia.

Ak bude nová multipolarita definovaná vojenskou, alebo ekonomickou mocou, nemôže byť spravodlivá a demokratická.

V takom prípade namiesto jedného berlínskeho múru ich vybudujeme niekoľko.

To, čo Slovensko potrebuje je usporiadanie založené na dodržiavaní medzinárodného práva.

Potrebuje, aby si každý štát mohol slobodne zvoliť svoje strategické smerovanie.

Potrebuje, aby mal každý štát svoj riadny hlas a miesto.

Preto Slovensko obhajuje efektívny multilateralizmus – systém založený na pravidlách, nie dominancii moci.

Systém založený na spolupráci, nie izolácii.

Systém založený na partnerstvách – najlepšie tých osvedčených.

V dynamickom a meniacom sa medzinárodnom prostredí potrebuje Slovensko stavať na partnerstvách v Európskej únii a Severoatlantickej aliancii.

Tie nám priniesli bezpečnosť a prosperitu, potvrdenú úspešným príbehom Slovenska po 15 rokoch členstva.

V tomto období nie je absolútne žiadny priestor na experimentovanie s neudržateľnými alternatívami.

Spochybňovanie hodnotového a politického ukotvenia Slovenska, *činmi či rétorikou*, je nezodpovedné zahrávanie sa s budúcnosťou krajiny.

A cítim nevyhnutnosť toto hlasno zdôrazniť.

Pretože – ako som spomínal - kým minulý rok sme na tejto konferencii hovorili o mnohých výzvach, necítili sme nutnosť diskutovať, či na Slovensku ešte stále máme zahranično-politický konsenzus.

Dnes musíme tejto téme venovať celý jeden diskusný blok.

Žijeme naozaj dynamické časy, treba určite veľa diskutovať, vystupovať z bubliny, porovnať názory, hľadať *know-how* a partnerov aj mimo tradičnej diplomatickej komunity.

Preto si veľmi vážim, že ste tu dnes s nami. Veľmi sa teším účasti prezidenta SR a predsedu vlády.

Ja sa Vám so substantívnym hodnotením prihovorím na záver dňa – rád sa vyjadrím bližšie k tomu, ako na tieto trendy a zmeny v svetovom usporiadaní reaguje EÚ, ako sa vyvíjajú naše predsedníctva vo V4 a OBSE, čo sa deje v susedstve, ako SR pôsobí na multilaterálnej scéne, ale aj k tomu, ako vnímam zahranično-politickú diskusiu doma na Slovensku.

Prajem Vám všetkým príjemne strávený deň a verím, že sa nám podarí vygenerovať množstvo zaujímavých podnetov a dobrých myšlienok.

Vitajte!